

1950'lerden Günümüze Tuval Resminde Materyal Kullanımına Yönelik Farklı Yaklaşımlar

Different Approaches to the Use of Materials in Canvas Painting from 1950 to the Present

ÖZET

Resim sanatında geleneksel malzemelerin dışında materyal kullanımı yıllar boyunca değişen bir çeşitliliğe sahiptir. 1912'de Sentetik kübizm ile başlayan 1950'li yıllardan itibaren hız kazanan bu yöndeki uygulamalar, günümüze kadar değişen boyutlarda gelmiş, nihayetinde post-modern süreçte kendine oldukça yaygın bir kullanım alanı bulmuştur. Günümüzde geleneksel olmayan malzemeleri yenilikçi fikirlerle bir araya getiren birçok sanatçı bulunmaktadır. Bu sanatçılar kendilerine has yöntemlerle farklı türdeki materyalleri bir araya getirip eserlerini üretmektedir. Eserlerinin anlamını ve duygusunu, kullandıkları malzemeler aracılığıyla aktarmaya çalışmaktadırlar. Söz konusu sanatçıların çalışma yöntemleri ve eserlerini ele alan bu makale, resim sanatında tuval üzerine uygulanan farklı türdeki materyal çeşitlerini, bunların uygulama biçimlerini örnek eserler eşliğinde inceleme ve çözümleme amacı taşır.

Anahtar Kelimeler: Resim Sanatı, Çağdaş Sanat, tuval, materyal kullanımı, yenilikçi fikirler

ABSTRACT

The use of materials other than traditional materials in painting has varied over the years. Applications in this direction, which started with Synthetic cubism in 1912 and gained momentum since the 1950s, have come to varying extents until today, and eventually found a widespread use in the post-modern period. Today, there are many artists who combine non-traditional materials with innovative ideas. These artists produce their works by combining different types of materials with their own methods. They try to convey the meaning and emotion of their works through the materials they use. This article, which deals with the working methods and works of these artists, aims to examine and analyze the different types of materials applied on canvas in painting and their application methods, accompanied by sample works.

Keywords: Painting, Contemporary Art, canvas, material use, innovative ideas

GİRİŞ

Sanat dünyasında 20. yüzyılın başlarında başlayan değişim hareketi birçok önemli yeniliklerin gündeme gelmesine neden olmuştur. Özellikle resim sanatında gerçekleşen bu yenilikler, sanatçının toplumsal konumundan resimlerin üretim biçimlerine değin her alanda yaşanmıştır. Bu tarihlerde resimdeki biçim ve içerik ilişkileri geleneksel bağlamdan çıkıp sanatçının bakış açısına göre değişen özellikler sergilemeye başlamıştır. Bu radikal değişimler aynı zamanda geleneksel resim malzemelerinin yerini alabilecek farklı türdeki materyal kullanımlarını gündeme getirmiştir.

Tuval yüzeyinde deneysel yöntemlerle çeşitlenen bu yöndeki uygulamalar, özellikle 1950'lerden sonra hız kazanmıştır. Bu tarihten itibaren birçok sanatçı doğal ürünlerden endüstriyel malzemelere, gündelik eşyalardan atıl nesnelere değin resim sanatıyla ilişkilendirilemeyen birçok materyali eserlerinde kullanmaya başlamıştır. Bu kullanım şeklinde malzeme çoğu zaman boya ve fırçanın yerini alan baskın bir hakimiyete sahip olmuş, eserdeki biçim ve içeriğin önemli bir parçası, sanatçıların yaratıcı dinamiklerinin önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Bu özgün yöntemler çoğu zaman sanatçının üslup ve eğilimini belirlemiş, farklı anlatı ve ifade biçimlerinin ortaya çıkmasına aracılık etmiştir. Bununla birlikte kullanılan farklı türdeki malzemeler eserin içeriğine belli bir derinlik kazandırmasının yanı sıra farklı okuma biçimlerini destekleyen bir öneme sahip olmuştur. Danto'nun dediği gibi: "sanatın temsil etmesi gereken şeyken sanatın içine dahil olunca, sanata atfedilen anlam da değişikliğe uğramıştır" (Danto,2013:33). Dolayısıyla resim sanatına geleneksel olmayan malzemelerin dahil olması öncekinden farklı bir sanat formunun ortaya çıkmasına, günümüzün çoğulcu bakış açısına uygun bir görsel anlatım kazanmasına kaynaklık etmiştir.

Tuval Yüzeyinde Farklı Malzeme Kullanımına Dönük Biçimsel Yaklaşımlar

Samet Doğan¹

How to Cite This Article

Doğan, S. (2023). "1950'lerden Günümüze Tuval Resminde Materyal Kullanımına Yönelik Farklı Yaklaşımlar" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:116; pp:8934-8941. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.727> 92

Arrival: 01 September 2023

Published: 25 October 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Günümüzde geleneksel malzeme dışındaki uygulamalar her ne kadar post-modernist bir kimliğe sahip olsa da bu pratiğin izleri Georges Braque ve Pablo Picasso'nun 20. yüzyılın başlarındaki Sentetik Kübist eserlerine kadar uzanır. Bu tarihlerde Braque, ilginç dokular oluşturmak için kum ve talaşı boyayla karıştırarak deneysel çalışmalar yapmış, Picasso ise bir adım daha ileri giderek gündelik ürünleri ve atıl malzemeleri tuval yüzeyinde doğrudan kullanmaya başlamıştır. Bu eserler geleneksel malzeme kullanım biçimlerine meydan okuyarak resim ve heykel arasındaki ayırıcı bağları ortadan kaldırmıştır (URL 1). Örneğin Pablo Picasso'nun 1912 tarihli Sandalyeli Natürmort (Görsel 1) adlı eseri bu özellikleri üzerinde barındıran önemli eserlerden biridir. Tuval üzerine uygulanan çalışmada yağlı boya dışında gerçek halat ve sandalye muşambası kullanılmıştır. Bu malzemeleri oldukları anlamlardan ayırarak sanatsal bir içerik kazandıran Picasso resim sanatında devrimsel bir yeniliğin kapısını aralamıştır.

Görsel 1: Pablo Picasso, Sandalyeli Natürmort (Still Life with Chair Caning), 1912, Tuval üzerine yağlı boya, halat, muşamba, 29 x 37 cm.
Kaynak: <https://smarthistory.org/picasso-still-life-with-chair-caning/>

Kübist sanatçıların malzeme konusunda geliştirdiği özgün yöntemler, özellikle 1950 sonrasında yetişen genç kuşak sanatçıların üzerinde önemli etkiler bırakmıştır. Bu sanatçılar arasında yer alan Jean Dubuffet uyguladığı resimsel yöntemlerle kendi döneminin en önemli sanatçıları arasında yer alır. Resimlerinin çoğunu çocukların, akıl hastalarının ya da ilkel insanların saf yaratıcılık olarak adlandırdığı resimsel ifade biçimlerini referans alarak oluşturmuştur. Bu resimler görüntüleri en basit halleriyle, betimleyici olmadan şeylerin gerçek nesnel ölçülerinden uzak durarak, çocukların çizimlerine benzeyecek şekilde tuvaline aktarmıştır (Kuspit, 2010: 137).

Dubuffet'in eserleri alışılmadık malzemelerin şaşırtıcı biçimde bir araya getirilmesiyle, farklı materyal birleşimleriyle karakterize olur. Tuvallerinin çoğu kum, katran, saman, kömür tozu, çakıl taşları, cam parçaları, alüminyum folyo, çimento, kurumuş çiçekler, otlar, ağaç kabukları gibi malzemelerin zengin içerikleriyle biçimlenmiştir. Tuval üzerine entegre ettiği bu malzemeleri yağlı boya ile karıştıran sanatçı farklı bir impasto tekniği uygulayarak tuval yüzeyinde son derece kalın bir boya katmanı ve dokulu yüzeyler oluşturmuştur. Bu yöntem Dubuffet'in yağlı boya ve fırça işçiliğine dayanan geleneksel yöntemi bırakmasına; bunun yerine yüzey üzerinde derin çizimler oluşturabileceği sivri uçlu sert malzemeler kullanmasına izin vermiştir.

Dubuffet'in bu uygulamasının tipik örneklerinden biri olan Bir Manzarada İki Figür (Görsel 2) adlı resmi ilk bakışta ıslak bir sıva ya da kum üzerine yapılmış bir çocuk çizimini andırır. Kum, tanecikli dolgu malzemeleri ve yağlıboya birleşiminden elde ettiği kalın boya hamurunu tuval yüzeyine uygulayan sanatçı, elde ettiği bu dokusal yüzeye sert bir çizim malzemesiyle müdahale ederek resmini biçimlendirmiştir.

Görsel 2: Jean Dubuffet, Bir Manzarada İki Figür, 1949, Tuval üzerine yağlı boya, kum, taneçikli dolgu malzemesi, 89.2x116.2 cm.

Kaynak: http://www.artnet.com/artists/jean-dubuffet/deux-figures-dans-un-paysage-_FbAG6up8wfpWKA4S95y2g2

Dubuffet'in farklı malzeme kullanımına dönük bir diğer resmi Yakışıklı Prens'tir (Görsel 3). Tuval üzerine uygulanan resim, kum, çamur, çakıl taşları, cam, deniz kabukları gibi zengin bir materyal çeşitliliğini barındırır. Çürümüş bir toprağı andıran tuval yüzeyinde son derece kaba ve çocuk resimlerini andıran bir portre çizimi yer alır. Yakışıklı Prens'in yüz kısmına gömülmüş parıldayan ayna parçaları ve deniz kabukları prensin sosyal statüsünün yanı sıra yakışıklılığını çocuksu bir kavrayışla aktarmaya çalışır.

Görsel 3: Jean Dubuffet, Yakışıklı Prens, 1946, Tuval üzerine kum, çamur, çakıl taşları, cam, deniz kabukları, 50x42.5 cm.

Kaynak: <https://artuk.org/discover/stories/brutal-beauty-the-outsider-art-of-jean-dubuffet>

Dubuffet 1950'li yıllardan sonra tuvallerini keserek, parçalayarak farklı zeminler üzerinde yeniden bir araya getirerek kompozisyonlar oluşturmuştur. Bu yıllarda odun parçalarından süngerlere değin hiçbir sanat değeri taşımayan materyaller biriktirmeye başlamıştır. Bu malzemelerden yararlanarak son derece sıra dışı eserler yaratan Dubuffet kelebek kanatları ya da ağaç yaprakları gibi radikal malzemeler kullanarak birçok şaşırtıcı esere imza atmıştır. Tıpkı Şaşı (Görsel 4) resminde olduğu gibi materyal konusunda deneysel bir keşfin baş döndürücü deneyimlerini resimlerine yansıtmıştır (Fineberg,2014: 129).

Görsel 4: Jean Dubuffet, Şaşı (The Squinter),1953, Kelebek kanatlarından kolaj, 24.8x17.8 cm.

Kaynak: <https://www.riotmaterial.com/dubuffet-drawings-1935-62/>

Dubuffet'in malzeme kullanımı konusundaki sıra dışı yöntemleri dönemin bir diğer ressamı olan Jasper Johns'da farklı boyutta bir eğilime dönüşmüştür. Johns'un oyun kavramıyla birleştirdiği resimleri, birbiriyle ilişkisiz imge ve nesnelerin bir araya getirilmesiyle karakterize olmuştur. Popüler imgeleri radikal malzeme birleşimiyle harmanlayan sanatçı, malzeme konusunda Dubuffet ile pop-art arasında bir köprü işlevi görür. Resimlerinde kullandığı imge ve nesnelerin birbiri arasında kurduğu ilişkilerle karmaşık ikonografik oyunlar yaratan Johns, bunu geleneksel olmayan malzemelerle destekler. Bu malzemeler arasında sıklıkla kullandığı eritilmiş balmumu ve gazete parçaları resimlerinin genel karakterini belirler. Çeşitli renk pigmentleri eşliğinde kullandığı bu malzemeler resimlerine yüksek derecede dokunsal bir his vermesinin yanı sıra önemli bir derinlik ve hareket kazandırır.

Johns'un bu uygulamaya dönük en önemli resimleri arasında yer alan Hedef (Görsel 5) ve Bayrak (Görsel 6) resim serileri onun sanat kariyerindeki en önemli çalışmalarıdır. Malzeme kullanımı konusundaki deneysel merakını yansıtan bu eserler yapı, renk, yüzey, doku yönünden diğer çalışmalarından ayrılır. Kırtan fazla sürüme sahip Bayraklar ve Hedefler serisi tuval yüzeyine yapıştırılmış gazete parçaları, sıcak balmumu ve renk pigmentlerinin karışımıyla oluşturulmuş son derece etkileyici resimlerdir. Teknik olarak düzensiz şekilde yırtılmış gazete parçalarını sıcak balmumuna batırarak tuval yüzeyine sabitleyen sanatçı, bu yüzeye aksiyona dayalı fırça vuruşlarıyla müdahale ederek bu resimlerini üretmiştir. Eritilerek uygulanan balmumu soyut dışavurumculuğu hızlı ve enerjik fırça vuruşlarını andırırken, resim yüzeyi balmumu ve gazete parçalarından kaynaklanan yüksek bir dokuya sahiptir.

Görsel 5: Jasper Johns, Hedef, 1961, Tuval üzerine sıcak balmumu, gazete parçaları, renkli pigment, 167.6 × 167.6 cm.

Kaynak: <https://www.artic.edu/artworks/229351/target>

Görsel 6: Jasper Johns, Bayrak, 1954-55, Tuval üzerine sıcak balmumu, gazete parçaları, renkli pigment, 153.8x107.3 cm.

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Flag_%28painting%29#Description

Bu resimlerde eritilmiş balmumu hızlı bir şekilde kurduğu için fırçanın her dokunuşu diğer diğer fırça vuruşlarının baskısı altında ezilmeden, yayılmadan kendi özgün kimliğini korumasına izin verir (Görsel 7). Tamamen aksiyona dönük bu fırça vuruşları Fineberg'e göre soyut dışavurumcu bir tuvalin içe dönük ruh halini ifade etmez. Yalnızca algıda dokunma hissini ön plana çıkarmaya çalışır ve ruhsal bir dışavurum aracından çok ruhsal dışavurumculuğun bir sembolü olarak işlev görür (Fineberg,2014: 196).

Görsel 7: Jasper Johns, Bayrak (Ayrıntı), 1954-55

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/profzucker/8491292686>

Günümüz sanat dünyasında malzeme kullanımı bakımından radikal yöntemlere sahip olan bir diğer sanatçı olan Anselm Kiefer'dir. Eserlerinde birbiriyle uyumsuz birçok materyali bir arada kullanan Kiefer resimde malzeme kullanımı konusunda yeni bir anlayışın en güçlü temsilcisidir. 1945 Almanya doğumlu olan sanatçı İkinci Dünya Savaşı'nın toplumsal ve entelektüel yaşam üzerindeki yıkıcı etkilerini hissederek büyümüştür. Bu nedenle sanatsal pratiğinin merkezinde İkinci Dünya Savaşı, Nazizm ve bununla bağlantılı olarak Yahudi soykırımı yer alır. Eserleri Almanya'nın yakın tarihiyle ilgili hafızanın acı verici yönlerini konu alır ve bu şiddetli tarihin yeniden hatırlanmasına kaynaklık ederler.

Kiefer'in eserleri belli temalar etrafında biçim bulsa da bu eserler çok katmanlı ve farklı okuma pratiklerini destekleyen bir sunumu barındırır. Eserlerindeki bu yön sadece tematik olarak değil, aynı zamanda materyali işleme ve doku kullanımı yoluyla formun kendi düzeyinde de ifade edilir (URL 2). Eserlerinin birçoğu saman, kurşun, kum, cam, çamur, saç, kül, beton, toprak, demir, doğal bitkiler ve yüzeye sabitlenmiş, yakılmış, boyaya gömülmüş nesnelere ve malzemelere içerir. Tarihsel, mitolojik referanslarla bir araya gelen bu malzemeler Kiefer'in kendi ülkesinin tarihi ve kültürüyle ilgili hissettiği duyguları iletmesinde sembolik bir aracı işlevi üstlenirler.

Bu duyguları barındıran eserlerinden biri 1982 tarihli Nürnberg'dir (Görsel 8). Nürnberg yağlı boya, saman, emülsiyon, akrilik boya gibi malzemeleri içeren son derece etkileyici bir resimdir. Almanya'nın önemli şehirlerinden biri olan Nürnberg savaş sırasında Nazi mitinglerinin yapıldığı sonrasında Nazi dönemi savaş suçlarının yargılandığı son derece sembolik bir kenttir (URL 3). Bu yönüyle tarihsel bir öneme sahip olan şehir Kiefer'in resminde Nazi döneminin dehşetini yansıtan çorak bir tarla olarak sembolize etmiştir. Koyu bir zemin üzerine gerçek saman demetlerinin serpiştirilmesiyle oluşturulan resim ufuk çizgisine doğru daralan keskin bir perspektife sahiptir. Resmin zemini akrilik, yağ ve emülsiyon karışımından oluşturulmuş kalın bir macunu barındırır. Bu zemin üzerine sert ve derin fırça vuruşlarıyla bir tarla görüntüsü oluşturan Kiefer, bu görüntüye gerçek saman demetleri ekleyerek resme ustaca bir boyut ekler. Samanlar bir yandan tarla görüntüsüne gerçekçi bir

boyut katarken diğer yandan savaşın şiddetli tarihine dönük sembolik bir işlev üstlenir. Bu yönüyle kırılğan yapısı ve yanıcılığı ile bir yandan Almanya'nın trajik tarihine diğer yandan yakılarak öldürülen Yahudilere dönük güçlü bir gönderme niteliği kazanır.

Görsel 8: Anselm Kiefer, Nürnberg, Tuval üzerine akrilik, emülsiyon ve saman, 1982, 280.35x380.68 cm.

Kaynak: <https://www.thebroad.org/art/anselm-kiefer/n%C3%BCrnberg>

Kiefer hitler dönemine ait tarihsel referansları bazen dini söylenceler eşliğinde bazen de farklı medeniyetlere ait mitolojik hikayeler bağlamında yorumlar. Bu özellikleri taşıyan resimlerden biri de Osiris ve İsis'dir (Görsel 9). Temasını Mısır mitolojisinden alan resim yağ, akrilik, emülsiyon, kil, porselen, televizyon ekran kartı, anten, kurşun ve bakır tel gibi sıra dışı malzemelerin bileşimiyle biçimlenmiştir. Resme hâkim olan basamaklı piramit sanatçının İsrail'de gördüğü bir Roma harabesinin basamaklı bir piramidine gönderme yapar. Son derece kalın ve dokulu bir yüzeye sahip olan bu piramidin en tepe noktasında ise gerçek bir televizyon ekranı yer alır.

Görsel 9: Anselm Kiefer, Osiris ve İsis, 1985-1987, Tuval üzerine yağlı boya, akrilik, emülsiyon, kil, porselen, kurşun ve bakır tel, televizyon ekran kartı, 379.7 × 561.3 × 24.1 cm.

Kaynak: <https://www.artsy.net/artwork/anselm-kiefer-osiris-und-isis>

Ölüm ve diriliş, Osiris ve İsis mitinin görünürdeki konusudur. Mısır mitolojisine göre Osiris, kardeşi Set tarafından öldürülmüş ve cesedi on dört parçaya ayrılarak tüm dünyaya dağıtılmıştır. Osiris'in karısı ve kız kardeşi İsis, tüm dünyayı aradıktan sonra biri hariç tüm parçaları bulur ve onu sonsuz hayata geri döndürmek için parçaları birleştirir. Resimde Osiris'in parçalanmış bedeni kompozisyonun ön kısımlarına serpiştirilmiş seramik parçalarıyla temsil edilmiştir. Bu parçalara bağlanmış gerçek bakır teller piramidin en tepe noktasındaki televizyonun ekranına kadar uzatılıp arka kısmına iştirilmiştir. Bu birleştirme Mark Rosenthal'a göre bir yandan nükleer enerjiye diğer yandan maddenin biçim değiştirdiği oluşum süreçlerine atıf yapar. Osiris'in bedenini yeniden birleşmesini sağlayan yaratıcı ve manevi güç, nükleer füzyonla eşitlenir. Asılı teller, tıpkı nükleer reaktörlerde kontrol veya uranyum çubuklarının kullanılması gibi, enerjinin iletildiği bir araç görevi görür (Rosenthal, 1987:153).

Farklı materyal kullanımı konusunda günümüz sanatının önemli isimlerinden bir diğeri Julian Schnabel'dir. Amerikan Neo-Ekspresyonizminin önemli isimlerinden biri olan Schnabel, balmumu, kırık seramik tabak parçaları, kadife, boynuz gibi sıra dışı malzemeleri içeren büyük ölçekli resimleriyle tanınır. 1980'li yıllardan itibaren geleneksel resim ve heykel gelenekleri dışına çıkarak çanak, çömlek parçaları ve kalın pigment uygulamalarıyla

heykelsi yüzeyler oluşturan sanatçı "levha resimleri" adını verdiği resim dizileriyle tanınır. Schnabel'in kırık tabaklar ve seramik parçalarından oluşturduğu yüzeylere resimlerini yapması, kırık çanak çömlekleri mimari bir öğe olarak kullanan ünlü İspanyol mimar Gaudi'nin çalışmalarının etkisini yansıtır.

Schnabel'in Praglı Öğrenci adlı resmi (Görsel 10) ahşap bir panele yapııştırılmış kırık seramik tabak ve vazo parçaları üzerine yoğun pigment katmanları uyguladığı ünlü "levha resimlerinden" biridir. Eser, devasa ölçeği ve barok süslemeleri andıran görüntüsüyle bir sunak resmini andırır. Orta bölme diğerlerinden daha yukarda olacak şekilde yerleştirilmiş üç bölümden oluşur. Birleştirici yüzey dokusuyla birbirine bağlanan paneller yer yer Hıristiyan sembolizmini temsil eden referanslarla Orta çağ ve Rönesans dini resimlerinin çağdaş bir yorumu olarak okunabilir (URL 4). Üçlü panel kabaca boyanmış birkaç ağaç ile orta kısımda beli belirsiz hayaletimsi bir figürü barındırır. Bunun yanı sıra tahta ve demirden kaba bir işçilikle imal edilmiş haç figürleri, kırık seramik tabakların çeşitli yerlerine düzensiz bir şekilde yerleştirilmiştir. Genel görünüm itibarıyla resim ve heykel arasındaki ayırıcı bağlamı bulanıklaştıran resim, kalın pigment katmanları ve içerdiği sıra dışı malzemelerle imgeyle temsil, görüntüyle gerçek arasındaki ilişkilerin çağdaş bir yorumunu sunar.

Görsel 10: Julian Schnabel, Praglı Öğrenci, 1983, Ahşap üzerine yağlıboya, boynuzlar, kırık porselen ve tabaklar, 296.2 x 555 cm.

Kaynak: <https://www.julianschnabel.com/paintings/plate-paintings-items/the-student-of-prague>

SONUÇ

Duchamp sanatçının yaratıcı edim sırasında ilkel duygularını malzemesine transfer ettiğini, böylece malzemenin bu duyguların izleyiciye aktarılmasını sağlayan bir aracıya dönüştüğünü dile getirir (Kuspit, 2010:31). Duchamp söylediği gibi yaratma sürecinin ilk adımı olan malzeme, sanatçının düşünsel ve ifade biçimlerini izleyiciye aktaran, kendisiyle izleyici arasındaki bağı sağlayan en temel yapıtaşdır. Bu nedenle günümüz sanatında oldukça önemsenen malzeme ve materyal kullanımı sanatçının yaratıcı potansiyelini destekleyen, eserine farklı anlam katmanları ekleyen bir boyuta sahip olmuştur.

Günümüz sanatını belirleyen şey, sanatçının fikrini ya da duygularını seçtiği materyaller aracılığı ile aktarmasında ve bu materyalleri kendine özgü yöntemlerle yeniden üretmesinde yatmaktadır. Bu eğilimler aynı zamanda sanatçıların geleneksel tuval resminin biçimci sınırlamalarından kurtulmalarına, önceki sanat anlayışlarından farklı görsel etkiler yakalamalarına imkân vermiştir. Geleneksel boya ve fırça işçiliğinin yerini alan bu eğilimler sanatta birbirinden farklı anlatım ve ifade katmanlarının ortaya çıkmasına kaynaklık etmiştir. Geleneksel malzemelerin yanı sıra her tür malzemenin kullanıldığı bu pratikte plastik dil arayışı malzeme seçimiyle ve uygulama tarzıyla paralel bir konuma sahip olmuştur. Danto'nun dediği gibi: "Bugün her şey sanatın malzemesi olabilir, herhangi bir fikri sunmak amacıyla her tür malzemedan faydalanılabilir" (Danto, 2013: 127).

Bir malzemeyi kendi bağlamından kopararak estetik bir kimlik kazandırmak görülenin temsilden ziyade kendisini sanatın içerisine dahil etmek, sanatın sınırlarını ve tanımını yeniden sorgulanmasına imkân vermektedir. Danto'nun belirttiği gibi "sanatın temsil etmesi gereken şeyken sanatın içine dahil olunca, sanata atfedilen anlam da değişikliğe uğramıştır" (Danto, 2013:33). Dolayısıyla geleneksel olmayan malzemelerin sanata dahil olması eserlerin birbirinden farklı anlatı çağrışımları kazanmasına, günümüzün kültürel çoğulculuğuna paralel yapı kazanmasına, farklı okuma pratiklerini destekleyen bir sanat formunun oluşmasına kaynaklık etmiştir. Tüm bu özellikler makale içeriğine konu olan ressamın çalışmalarının genel karakterini belirleyen en temel unsur olmuştur. Bu sanatçılar bakış açılarına ve eğilimlerine uygun materyaller seçerek bunları kendi özgü yöntemleriyle tuvallerine aktarmışlar, birbirinden farklı ifade ve anlatım biçimlerini sanat dünyasına kazandırmışlar, sanatın geleneksel tanımlama biçimlerine yeni boyutlar ekleyerek günümüz sanatına yön vermişlerdir.

KAYNAKÇA

Danto, A. C. (2013). *Sanat Nedir*, (Çev. Zeynep Baransel), İstanbul: Sel Yayınları.

Kuspit, D. (2010). *Sanatın Sonu*. Yasemin T. (çev.). 3. Basım. İstanbul: Metis Yayınları.

Fineberg, J. (2014). 1940'tan Günümüze Sanat, (Çev. Simber Atay Eskier, Göral Erinç Yılmaz), İzmir: Karakalem Kitabevi Yayınları.

Rosenthal, M. (1987) *Anselm Kiefer*, Chicago: Museum edition published by The Art Institute of Chicago and the Philadelphia Museum of Art, 1. Baskı, ISBN: 0876330715

İNTERNET KAYNAKÇA

URL 1: Assemblage Art, Web adresi: https://www.unitedunderarts.org/blog/assemblage-art__, (Erişim Tarihi:02.08.2023)

URL 2: Anselm Kiefer, Thaddaeus Ropac, Web adresi: <https://ropac.net/fr/gallery-documents/30/>, (Erişim Tarihi:13.08.2023)

URL 3: Jacqueline J., Dougherty N. (2010) The Palette of Anselm Kiefer: Witnessing our Imperiled World, Web adresi: <https://aras.org/sites/default/files/docs/00039WestDougherty.pdf>, Chicago, (Erişim Tarihi:22.08.2023)

URL 4: Julian Schnabel, The Art Story, Web adresi: <https://www.theartstory.org/artist/schnabel-julian/>, (Erişim tarihi: 19.08.2023)